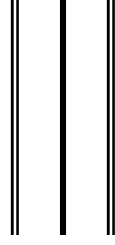
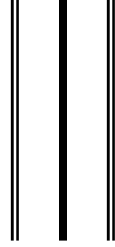

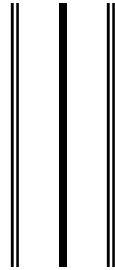
तामाङ सेलोको सङ्कलन, वर्गीकरण र विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको
दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

तुलशा वाइबा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं
२०६४

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

तामाङ सेलोको सङ्कलन, वर्गीकरण र विश्लेषण शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग, स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि यसै केन्द्रीय क्याम्पसको छात्रा तुलशा वाइवाले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । सामग्री सङ्कलनका क्रममा सम्बद्ध व्यक्तिसँग प्रत्यक्ष भेट गरी अत्यन्त परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको उहाँको यस शोधकार्यसँग म पूर्ण सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०६४/३/

डा. मोतीलाल पराजुली
सहप्राध्यापक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग,
कीर्तिपुर

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षकी छात्रा तुलशा वाइबाको *तामाङ सेलोको संकलन, वर्गीकरण र विश्लेषण* नामक शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

१. विभागीय प्रमुख, प्रा. घनश्याम उपाध्याय कँडेल
२. शोधनिर्देशक, सह प्रा. डा. मोतीलाल पराजुली
३. बाह्य परीक्षक, प्रा. डा. चूडामणी बन्धु

मिति:- २०६४/३/.....

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि आदरणीय गुरु डा. मोतीलाल पराजुलीज्यूको निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । आफ्नो अमूल्य समय दिई मलाई उचित सल्लाह, सुझाव र सही मार्ग-निर्देशनसमेत दिनु भई यस शोधकार्यमा लेखन अभिप्रेरित गर्नुहुने शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरुज्यूप्रति म हार्दिक अभार एवम् कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

यो शोधप्रस्तावलाई विभागीय स्वीकृति प्रदान गरी शोधकार्य गर्ने अवसर प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख प्रा. घनश्याम उपाध्याय कँडेलज्यूप्रति कृतज्ञ छु । त्यस्तै नेपाली साहित्य तथा भाषाका विविध शीर्षकहरूमा शोधकार्य गर्न अवसर दिदै आएकोमा नेपाली केन्द्रीय विभागलाई र शोधपत्र तयारी गर्दा आवश्यक पुस्तकहरू उपलब्ध गराइदिने त्रि. वि. केन्द्रीय पुस्तकालयलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यो शोधकार्यमा सहयोग गर्नु हुने सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, लिसंखु गा. वि. स. का पद्मबज्र लामा र परिवार, पेमासिङ्गे लामा, सूर्यबहादुर लामा र सुब्बा योजन, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला, मंगलटार गा. वि. स.को राम ब.मोक्तान र परिवारप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

सामग्री प्रदान गर्नुहुने आदरणीय दाइ रवीन्द्र तामाङ्गप्रति हार्दिक अभार प्रकट गर्न चाहन्छु । यसैगरी दाइहरू चन्द्रकुमार दोड, श्याम तामाङ्ग, इन्द्रराम मोक्तान, नवीन खड्का र भाइ फूलकुमार बम्जनलाई हृदयदेखि धन्यवाद दिन चाहन्छु । स्वरलिपि लेखी सहयोग गर्नु हुने दाइ नोर्बु सेर्पा र तालको बोल लेखी सहयोग गर्नु हुने दाइ चन्दु गोर्खालीलाई हृदयदेखि धन्यवाद दिन चाहन्छु । बजारमा क्यासेट सङ्कलनमा सहयोग गरिदिनु हुने भाइ अमर लोप्चनलाई हृदयदेखि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यो शोधपत्र तयारीका क्रममा टङ्कण गरी सहयोग गरिदिनु हुने कृष्णकुमारी वाइबा, वसन्त श्रेष्ठ र भक्त स्याङ्तानलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, प्रस्तुत शोधपत्र मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुरसमक्ष पेश गर्दछु ।

मिति : २०६४/२/२७

शैक्षिक सत्र : २०६०/२०६२

.....

तुलशा वाइबा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौँ

बिषय सूची

परिच्छेद एक	शोधपरिचय	१-७
१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधार्थीको नाम	१
१.३	शोधकार्यको प्रयोजन	१
१.४	विषय परिचय	१
१.५	शोधसमस्या	२
१.६	शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.७	पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.८	शोधकार्यको औचित्य	६
१.९	शोधकार्यको सीमा	६
१.१०	शोधविधि	७
१.११	शोधपत्रको रूपरेखा	७
परिच्छेद दुइ	तामाङ जातिको परिचय	८-२२
२.१	तामाङ जातिको परिचय	८
२.२	संस्कार	११
२.२.१	१.१.१ न्वारान	१३
२.२.२	१.१.२ पास्ती	१३
२.२.३	१.१.३ छेवार	१३
२.२.४	१.१.४ टाप्चे	१३
२.२.५	१.१.५ गुन्यूचोलो	१४
२.२.६	१.१.६ विवाह	१४
२.२.७	१.१.७ घेवा (अन्त्येष्टि क्रिया)	१५
२.३	चाडपर्वहरू	१७
२.३.१	१.३.१ ल्होछार (नयाँ वर्ष)	१७
२.३.२	१.३.२ माघे सङ्क्रान्ति	१७
२.३.३	१.३.३ वैशाख पूर्णिमा	१८
२.३.४	१.३.४ साउने सङ्क्रान्ति	१८
२.३.५	१.३.५ सिमेभूमे पूजा	१८
२.३.६	१.३.६ गोठपूजा	१८
२.३.७	१.३.७ दशैं	१८
२.३.८	१.३.८ तिहार	१९
२.४	तामाङ भाषा	१९
२.५	वेशभूषा	२०

२.६ धर्म		२१
२.७ निष्कर्ष		२२
परिच्छेद तीन	तामाङ्ग सेलोको परिचय	२३-३८
३.१ लोकगीतको परिचय		२३
३.२ सेलोको परिचय र परिभाषा		२४
३.३ सेलोको इतिहास		२६
३.४ सेलोको उत्पत्ति		२७
३.५ सेलोको संरचना		२८
३.६ सेलोको विशेषता		३३
३.६.१ सार्वकालिकता		३४
३.६.२ दार्शनिकता		३४
३.६.३ सरलता		३४
३.६.४ स्थानीयता		३५
३.६.५ जुहारी		३५
३.६.६ भाषा, भाव र प्रस्तुतीगत शिष्टता		३५
३.६.७ विविध अवसरमा प्रयोग		३६
३.६.८ गहनशैलीको प्रयोग		३६
३.६.९ तामाङ्ग समुदायको संस्कृति		३६
३.७ सेलोको महत्त्व		३६
३.७.१ साङ्गीतिक महत्त्व		३६
३.७.२ साहित्यिक महत्त्व		३७
३.७.३ सामाजिक महत्त्व		३७
३.७.४ ऐतिहासिक महत्त्व		३७
३.७.५ भौगोलिक महत्त्व		३७
३.७.६ जातीय महत्त्व		३८
३.८ निष्कर्ष		३८
परिच्छेद चार	सेलोको वर्गीकरण	३९-५०
४.१ सेलोको वर्गीकरण		३९
४.१.१ विषयको आधारमा सेलो		३९
४.१.१.१ इतिहास		३९
४.१.१.२ पुराण वा सस्कृति		४०
४.१.१.३ समाज		४०
४.१.२ प्रस्तुतीकरण र गायन अवसरका आधारमा सेलो गीतको वर्गीकरण		४१
४.१.२.१ पर्व सेलो		४१
४.१.२.२ संस्कार सेलो		४२

	४.१.२.३ बाह्रमासे सेलो	४६
	४.१.२.४ ऋतु सेलो	४८
	४.१.२.५ धार्मिक सेलो	४९
	४.१.२.५.१ धर्म सेलो	४९
	४.१.२.५.२ पुराण (उत्पत्ति) सेलो	५०
४.२ निष्कर्ष		५०
परिच्छेद पाँच	सेलोको विश्लेषण	५१-६४
५.१ सेलोको विश्लेषण		५१
५.१.१ सामाजिक पक्ष		५१
५.१.२ आर्थिक पक्ष		५४
५.१.३ सांस्कृतिक पक्ष		५६
५.१.४ प्राकृतिक चित्रण		६०
५.१.५ विविध विषय		६२
५.२ निष्कर्ष		६४
परिच्छेद छ	नेपाली लोकसाहित्यमा सेलोको स्थान	६५-७९
६.१ पृष्ठभूमि		६५
६.२ सेलोका विद्यमान समस्याहरू		६५
६.३ सेलोको वर्तमान र भविष्य		६५
६.३.१ तमाङ सेलोको साङ्गीतिक प्रकाशन		६६
६.४ सेलोको स्थान		७२
६.५ निष्कर्ष		७९
परिच्छेद सात	उपसंहार	८०-८१
७.१ पृष्ठभूमि		८०
७.२ सारांश		८०
७.३ निष्कर्ष		८०
७.४ भावी अनुसन्धानका निमित्त सुझाव		८१
परिशिष्ट क	सङ्कलित सेलोहरू	८२-११८
परिशिष्ट ख	सेलो सहयोगीहरूको नामावली	११९
परिशिष्ट ग	फोटोहरू	१२०-१२४
सन्दर्भग्रन्थ सूची		१२५-१२८

सङ्क्षेपीकृत सूची

सङ्क्षिप्त रूप

इ.सं.
क्र.सं.
गा.वि.स.
चौं. सं.
डा.
ते.सं.
ने.रा.प्र.प्र.
पा.वि.के.
प्रा.
सह.प्रा.
वि.पु.भ.
वी.प्र.
त्रि.वि.
ने.ता.घे.
सा.प्र.

पूर्ण रूप

-इस्वी संवत्
-क्रम सङ्ख्या
-गाउँ विकास समिति
-चौथो संस्करण
- डाक्टर
-तेस्रो संस्करण
- नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
- प्राध्यापक
-सहप्राध्यापक
-विद्यार्थी पुस्तक भण्डार
-वीणा प्रकाशन
-त्रिभुवन विश्वविद्यालय
-नेपाल तामाङ घेदुङ
-साभ्का प्रकाशन

चिन्ह सूची

<u>चिन्ह</u>	<u>अर्थ</u>
/	वा, र
—	निर्देशक चिन्ह
:-	निर्देशक चिन्ह
:	निर्देशक चिन्ह
' '	एकोहोरो उद्धरण चिन्ह
" "	दोहोरो उद्धरण चिन्ह
S	गीति मात्रा
-	तालको मात्रा